

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja zgodovinsko društvo v Mariboru. 9. letnik. Snopič 1—4. Urejuje Anton Kaspret. — Brez šuma je zgodovinsko društvo v Mariboru izdalo že devet letnikov svojega časopisa za zgodovino in narodopisje in nagromadilo lepe kopice zgodovinskega in narodopisnega blaga, ki se sme ponašati s svojo zanesljivostjo in znanstvenostjo pred vsakim kritičnim sodom. Opravičeno se zato odbor v poročilih svojih sej pritožuje, da nekateri slovenski listi niti ne omenjajo njegovega delovanja. Povsod se v nas kaže, da imamo premalo specialnih znanstvenikov in da zato v javnosti naši znanstveno delo ne dobi onega priznanja, ki ga zasluži. Letnik deveti podaja zanimive razprave dr. Fr. Kovačiča: Vitezi Pesničarji, dr. Fr. Kidriča: Oblega Sigeta v sodobnem hrvaškem opisu, dr. Metoda Dolenca: Postanek in pomen instrukcij na krvna sodišča na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem in L. Pintarja dvoje trdih orehov, kako razluščiti pomen kraljevih imen Vuizilinesteti in Primet. — Poleg tega je še več malih izvestij in književnih poročil. Časopis velja 6 K in ga priporočamo vsem, ki imajo kaj zmisla za trudoljubivo delo na domačem zgodovinskem in narodopisnem polju. —n.

Vladimir Nazor: **Hrvatski kraljevi.** Matica Hrvatska. 1912. — Ako se voziš z Reke s parnikom v Dalmacijo, zagledaš precej onkraj Krka bajnolepo pogorje Velebitovo, ki te spremlja ves čas dol do Zadra; odtod parnik nadaljuje svojo pot proti jugu, Velebit pa se obrne proti vzhodu, v notranjost dežele. Nekako pet ur si imel časa opazovati ta dolgi, visoki kameniti zid; vedel si, da ga hrvaške pesmi opevajo, tudi to, da je domišljija narodova tam gori odnekdaj videla domovanje raznih bajeslovnih bitij, zlasti gorskih vil in ti bi rad kaj več zvedel, tvoje oko se željno upira v tiste od solnca čudovito lepo obsevane vrhove, toda v nemških »vodnikih po Dalmaciji« zastonj iščeš, česar želiš. Zdaj je drugače. Z Nazorjevo knjigo v roki voziti se proti Zadru in dalje do Spljeta — bi bil pravi užitek. Davna stoletja ožive pred teboj. V duhu vidiš vrh Velebita veliko trumo naroda, ki začudeno gleda dol in posluša novo, nečuvveno pesem: Hrvatje so, ki so po svojem dolgem potovanju izza Karpatov dospeli do vrh Velebita in prvič čujejo butanje morskih valov in gledajo sinjo morskogladino. Res, poetično se pričinja knjiga: Velebit-goro, nate narod pane (padne) . . . Nato gledaš, kako si ta narod — zdaj še pod bani — počasi osvaja zemljo ter prihaja zmerom niže k morju, si steše hrastove brodove, bije ljute bitke na morju z Benečani in se polasti polagoma tudi trdno obzidanih pomorskih mest, v katerih prebivajo Rimljani z rimsko kulturo . . . Še dalje zasleduješ te ljute borbe med Hrvati in Benečani pod hrvaškimi kralji (Tomislav, Krešimir I., Držislav, Stjepan I., Petar Krešimir Veliki, kralj Zvo-

nimir [1076—1088], Stjepan II. —), vidiš kronanje v Biogradu (Zaravecchia), na polju Solinskem, praznuješ slavnostni vhod kralja-zmagovalca (Krešimira I.) v Zader, navzoč si pri slavnostni pojedini v nadbiskupskem dvorcu spljetskem, kjer sedi za mizo kralj Zvonimir s kraljico Lepo, katera prezira svoje siromašne podanike . . . Na ladji nastaja noč, noč pa se dela tudi v zgodovini hrvaških kraljev, kajti že l. 1102. pade zadnji kralj Petar Svačić in Madžar zavlada nad hrvaško zemljo . . . Žalosten bi zaprl knjigo, toda pesnik te na koncu tolaži z lepo mislijo: hrvaška država je bila doslej kakor ladja, v katero so ljuto butali valovi in razni sovražniki jo skušali v dno morja potopiti; toda nobena sila je ni uničila: »Na piesku je — al' još tu je!« Na 120 straneh nam tako pesnik podaja starodavne zgodbe prvih banov in kraljev hrvaških in to v pesniški obliki; izvečine so soneti, potem pa tudi tercine in ena bugarštica (v častitljivih šestnajstercih s pripevom: Móre, móre sinje! str. 29) brez zgodovinskih pripomb (katerih pa mi Slovenci težko pogrešamo, ker žali-

TURKI BEŽE V CARIGRAD.

bog ne poznamo takó dobro stare zgodovine hrvaške). Krasni so opisi morja Jadranskega, viharja, bojev. Cela knjiga izraža isto misel kakor Simon Jenkova pesem: Buči, morje Adrijansko! . . . Veje pa v njej tako vroča ljubezen domovinska, da mora vneti in navdušiti vsakogar. — Končno naj omenim, da pesnik pripisuje poraz in propad hrvaških kraljev dejstvu, da so jeli prezirati svoje domače župane, a se rajši oklenili latinskih grofov, baronov in popov (str. 105). Pisec knjige je ravnatelj učiteljsča v Kastvi nad Reko. Dr. J. D.

Ivo Kršnjavi: **Dante Alighieri, Božanstvena komedija.** II. dio: Čistilište. Matica Hrvatska. 1912. Hrvatje imajo zdaj biskupa Uccellinija celotni prevod v rimanih tercinah in Kršnjavega točni prevod v prozi, oba temeljito razložena; razentega jim dobro služi Lozovinova Talijanska književnost, in za Čistilište tudi nadbiskupa Stadlerja Filozofija (V. zv.) ter dr. A. Bazale Povijest filozofije. Tudi v prozi prevajati Danteja je težavno delo, kajti tako kratko in precizno izražati najgloblje misli ume samo ta pesnik. Dr. J. D.